

Minu õpetaja oli selline

Kui me koolimajja jõudsime, ei olnud tunnid veel alanud. Küllap kooli algusest peale sain sellise «kooli», et olen kellaist ikka lugu pidanud. See sai mulle nagu seaduseks, et kella peab tundma, kellajaast kinni pidama. Õpetaja tundus olevat minu, lapse arvates vana mees. Seda ta muidugi ei olnud, oli keskeas. Oli rühikas, rahulik, südamlilik.

Õpetaja oli nõudlik. Tagantjärele hinnates pean ütleva, et ta oli hea õpetaja, hea inimene. Väikeses külakooli ühes klassitoas oli neli klassi koos, neid kõiki õpetas ta üksinda. Õpilaste arv nii umbes neljakümne piires. Õpetaja ja tema abikaasa elasid samas majas, neil oli köök ja eraldi sissekäiguga tuba. Koolipäev algas sellega, et õpetaja ütles klassi tülles: «Tere hommikud!» Lapsed hüüdsid rabinallaga tõeselt kooris: «Tere!» Klassitoas oli väike orel, sinna juurde kogunesid kõik. Õpetaja mängis koraali ja lapsed laulsid. Siis pidas õpetaja lühikese palve, mida ta, nagu mäletan, tegi väga hardunult. Siis läksid kõik kohtadele ja tund algas. Ühele klassile anti üks, teisele teine, kolmandale kolmas kirjalik töö, kuna neljandaga tegeles suuliselt. Mõned tunnid olid kõigil korraga, näiteks kõlblusõpetus, usuõpetus, laulmine, võimlemine. Vahetunnid ja lõunatund — siis sai koolimajja ees väikesel platsil, mida läbis veel maantee, jalgpalli mängitud. See oli muidugi poiste mäng. Mida tütarlapsed just tegid, kas itsitasid niisama, ei mäleta.

Koolis käisin pasteldes. Pean ütleva, et uute pastelidega oli palju uhkem koolimajja uksest

sisse astuda kui vanade saabastega. Oli nii, et ligidalt lapsed käisid mõned kogu kooliaja saabastes, kaugemalt aga ikka pasteldes. Viimaste hea omadus oli nende kergus ja paindumus. Nagu paljajalu — küll oli hea joosta! Ma üldse armastasin rohkem joosta kui käia. Aga pole head ilma halvata — pastlapaelad läksid mõnikord katki, pastlad kuivasid kõvaks, märjaga aga venisid suureks ja paha lõhna andsid ka. Kevadel lumelobjakase teega oli ikka paha küll, kui hommikul jalad märjaks said. Ega enne kuivi sokke saanud, kui õhtul kodus. Päev läbi olid jalad märjad. Talvel külmaga külmusid pastlad kõvaks, siis oli hea külmunud hobusepabulaid taguda. Neid sai vahest kogu tee ees aetud. Siis oli neid ju tee peal rohkesti. See oli hea ajaviide, tee tundus lühemana. Palja maaga oli hea, kerge riidega sai joosta, 4,5 versta polnud midagi. Talvel aga, kui oli kas väga külm või oli lumi paks, tuiskas, oli raske. Ega siis olnud teede lahtiajamist — mis maha sadas või tuiskas, see sinna kevadet ja päikest ootama jäi.

Aga nüüd veel õpetajast.

Õpetaja oli esimesest ilmasõjast osa võtnud. Austrias vangis olnud, sealt põgenenud, kusagil üle jõe ujunud ja viimaks ka kodumaale tagasi jõudnud. Kust ta oma laialdased teadmised ammutas, on mulle teadmata. Jäi mulje, et ta oskab kõike ja teab kõike. Oli «kodus» keemias, füüsikas, matemaatikas. Joonistamine, joonestamine, voolimine, puutöö, kõike ta õpetas. Lisaks veel morset ja filmikunsti. Õpetas laulmist, deklameeri-

mist, näitemängu. Kirjutasime karskusteemalisi kirjandeid, suvel aga kasvatasime koduaias juurvilja. Ikka võistu. Õpetaja koos piirkonna agronoomiga käis suvel ja sügisel vaatamas hindamas. Paremaid autustati diplomi ja väikese raamatuga. Mul on alles veel üks diplom ja mõned brošüürid: «Kuidas olla terve ja tubli», «Terveks, tugevaks heaks», «Söödajuurvilja kasvatamine». Mul on alles koolitunnistused ja ka lõputunnistus, väga ilus ja armas. Kui ma neid mõnikord vaatan, tuleb ikka vana hea õpetaja meelde — rühikas, pea paljaks aetud, raseeritud. Kui ta vihas (seda juhtus mõnikord) või südamest naeris, lõi ta nagu punetama. Ta võttis meid sügisel vastu rõõmsa elavusega, kevadel aga saatis suvevaheajale pisarateni liigutatult.

Miks ta mõnikord vihas? Ta armastas ja nõudis korda. Aga kus poisid! Ega midagi hullu tehtud, aga mõni vemp ikka. Kui tunni ajal keegi korda rikkus, pandi ta nurka seisma. Kord aga juhtus, et kõik nurgad olid täis ja üks poiss pandi esikusse. Keegi küsis välja, mida ka lubati. Kui üks pautus, vaatas esikus olev poiss vilksamisi klassi ja tegi ise hullu nägu. Klassivend Juss, vana vigur, ütles poole häälega: «Vahib kui nälg uksest sisse». Kõik turtsatasid naerma, mille peale terve kool pandi püsti seisma. Üks poiss kippus väiksematele oma rusikatega liiga tegema. Teda pandi siis ahu peksma, et näita, kui kõvad rusikad sul ikkagi on. Peab ütleva, et õpetajale ei räägitud kunagi vastu.

Kui õpetajal oli vaja linna või kusagile mujale minna, an-

dis tunde tema naine. Selleks päevaks anti siis rohkem kirjalikku tööd.

Õpetajal oli klassiaknal väike akvaarium kalakestega, keskel purskkaev, alt jooksis vesi jälle välja. Aias olid mesipuud. Tarud olid lahtise põhjaga, kui ta kevadel neid puhastas, siis kutsus ikka suuremaid poisse abiks taru teise kohta tõstma. Eks vahel saime nõelata ka, sellepärast hoidusime ikka eemale, kui õpetaja aeda läks. Mõnikord teesklesime õppimist, õppivat poissi ta naljalt ei kutsunud.

Õpetajal oli laste tarvis ka raamatukogu. Väga ilusaid jutte oli. Vabal ajal ma lugesin palju. Eriti meeldisid mulle Ed. Bornhöhe ja A. Saali ajaloolised jutud. Oli muidugi ka teisi, ei mäleta enam pealkirju.

Õpetajal oli oma toas klaver. Ta valis kaks paremat laulu-poissi ja -tüdrukut, õpetas neid mõnikord oma toas, vahel ka klassis oreli juures. On jäänud meelde: «Kuldrannake», «Oma saar», «Muru Antsu ainus ingel», «Süda tuksub»...

Laulsime kahehäälselt. Kodus meil lauldi ka, aga usun, et koolist, tänu vanale õpetajale sain päris lauluarmastuse. Ta õpetas natuke ka nooti tundma. Pean ütleva, ma olen laulnud kogu elu — koolis, kodus, kirikutes, laulupidudel, metsas — kõikjal. Igal võimalikul juhul.

Hiljaaegu küsisin tütratütrelt, mitu õpetajat on nende koolis. Ta arvestas ja sai ligi kakskümmend. Kui palju siis õpilasi on, küsisin? Saja ringis. Aga ikkagi — minu õpetajal oli neli klassi neljakümne õpilasega.